

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931.

Första kammaren.

Nr 9.

Onsdagen den 4 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr *Halvarsson* anmälde, att han den 2 i denna månad infunnit sig vid riksdagen.

Herr statsrådet *von Stockenström* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 4, angående anstånd för lottköpare från Näs kungsgård i Kopparbergs län med erläggande av oguldna räntor och amorteringar å köpeskillning;
nr 5, angående vissa åtgärder till beteskulturens främjande;
nr 33, angående ytterligare lån för anordnande av ett skyddshem för flickor m. m.;
nr 63, angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond; samt
nr 65, angående åtgärder till höjande av det mindre jordbruket och befrämjande av gödselvården.

Herr statsrådet *Stadener* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 36, angående beredande av en tredje emeritilön åt biskopar;
nr 37, med förslag till lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1927 (nr 115) om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöande å innehavare av prästerlig emeritilön;
nr 38, angående vissa ändringsarbeten vid serafimerlasarettet;
nr 57, angående vissa anslag från allmänna indragningsstaten m. m.; samt
nr 64, angående upprättande av ett institut för högspänningsforskning.

Herr statsrådet *Gyllenswärd* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 62, angående tullfri införsel av två telefonkablar.

Justerades protokollen för den 28 och den 30 nästlidne januari.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att kapten *O. A. Nordborg*, som lider av luftvägskatarr med feber, på grund därav tills vidare är förhindrad bevista riksdagen, intygas härmed.
Göteborg den 3 februari 1931.

K. Frumerie,
prakt. läkare.

Att ledamoten av riksdagens första kammare *Emil Kristensson* på grund av luftvägsaffektion med feber är oförmögen deltaga i riksdagens arbete under de närmaste dagarna, intygar.

Stockholm den 31 januari 1931.

Gust. Dalén.

med. dr., leg. läkare.

Att ledamoten av riksdagens första kammare generalkrigskommissarien *Ludvig Widell* på grund av enteritis acuta f. n. är förhindrad att deltaga i arbetet i riksdagen, intygar.

Stockholm den 4 februari 1931.

H. Wetterdal,

med. dr.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre *Ramel* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 14, angående godkännande av en i Genève den 2 oktober 1930 dagtecknad konvention om finansiell hjälp m. m.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 13, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av nionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till nybyggnad ävensom möbler samt arkivinredning m. m. för länsstyrelsen i Malmöhus län;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av sjätte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till Inlandsbanan;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder för främjande av sparsamhet bland skolungdomen;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för banförmannen vid statens järnvägar *Jonas Jonsson* från skyldighet att gälda vissa skadestånds- och ersättningsbelopp; samt

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss omreglering av Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolags skuld till staten.

Anmälades och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 21, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av en mellan Sverige och Island undertecknad konvention angående fredligt avgörande av tvister.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde onsdagen den 11 innevarande månad företaga val av valmän och suppleanter

för utseende av revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning.

Detta förslag antogs.

Föredrogs och hänvisades till kammarens första tillfälliga utskott herr *Lindhagens* motioner:

nr 200, om vissa åtgärder i anledning av Nationernas förbunds allmänna nedrustningskonferens år 1932; och

nr 201, om förbud i vissa fall mot tobaksrökning i riksdagens lokaler.

Föredrogs och hänvisades till kammarens andra tillfälliga utskott den av herrar *Bergman* och *Hellberg* väckta motionen, nr 202, angående utredning i fråga om svenska medborgares anspråk på skadestånd för dem genom revolutionen i Ryssland tillfogade förluster m. m.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

I detta utlåtande hade utskottet anmält, att vid den granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, någon anledning till anmärkning icke förekommit.

Herr Schlyter: Herr talman! Riksdagens första lagutskott har inte funnit anledning till någon anmärkning emot justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, och jag har inte heller begärt ordet för att framställa någon anmärkning. Tvärtom, herr talman, har jag begärt ordet för att få understryka en framställning, som justitieombudsmannen gjort till Kungl. Maj:t och refererat i sin ämbetsberättelse på sid. 245. Den fråga som där behandlas har en allmänare betydelse utöver det speciella fallet, och därför, herr talman, skulle jag gärna vilja med några ord understödja justitieombudsmannens aktion i denna angelägenhet.

Med ett eller annat års mellanrum brukar stockholmspressen innehålla klagomål över långsamheten i expedierandet av rättsärenden i en eller annan domsaga i trakten av Stockholm. Den domsaga som här blivit föremål för justitieombudsmannens uppmärksamhet är Södertörns domsaga. I denna domsaga rådde, såsom det berättas på sid. 246 i justitieombudsmannens ämbetsberättelse, fram till den 1 januari 1930 den egendomliga tingsordningen, att tvistiga rättegångsmål i denna trakt mitt i hjärtat av Sverige icke kunde handläggas oftare än fem gånger om året. I detta förhållande har nu skett en ändring. Jag tycker nu inte, att det blir så mycket bättre genom att de kunna handläggas tio gånger om året, och justitieombudsmannens framställning går bland annat ut på tätare tingssammanträden. Huvudsaken i denna framställning ligger emellertid på den anmärkning, som på sid. 247 refereras av justitieombudsmannen, där han talar om vissa iakttagelser, som han gjorde vid en inspektion i domsagan den 25 juni 1930. Han konstaterade då, alltså vid midsommartiden 1930, att småprotokollen för tredje allmänna sammanträdet, som började den 10 mars, inte voro i sin helhet färdigställda, att uppsättningen av småprotokollen för fjärde allmänna sammanträdet, som tagit sin början den 7 april, beräknades vara färdig om cirka fyra veckor, alltså fram i slutet av juli. Häradshövdingen i domsagan ansåg, att om man tog hänsyn till domsagans storlek, så kunde det inte sägas, att arbetsbalans förefanns, och ef-

Ang. justitie-
ombudsman-
nens ämbets-
förvaltning.
(Forts.)

ter åtskilliga av honom vidtagna åtgärder uppställde han som sitt strävansmål beträffande expeditionen i domsagan, att lagfarts- och inteckningsärenden skulle vara expedierade inom åtta veckor efter det de förekommit till handläggning. (Expeditionslösensförordningen kräver normalt fyra veckor.)

Jag skall nu inte, herr talman, inlåta mig på sådana lokala förhållanden i denna domsaga, som inte ha ett allmännare intresse, men efter studiet av detta ärende tilltror jag mig att göra det uttalandet, att de verkliga skälen till missförhållandena äro en förvånansvärd slapphet i ledningen och frånvaron av en förnuftig organisation av domsagans arbete. Med de medel som riksdagen beviljar till domsagornas förvaltning behöver något sådant icke förekomma som det som här konstaterats. På sid. 251 refereras ett uttalande av häradshövdingen, att med hänsyn bland annat till vårt nuvarande fastighetsbokssystem någon snabbare expedition inte utan fara för rättssäkerheten kunde åstadkommas än den han uppställt som sitt mål, det vill säga åtta veckor. Jag behöver då bara erinra om, att i Södra Roslags domsaga, som har en väsentligt större arbetsbörda än Södertörns, ha, sedan år 1922 en särskild inskrivningsavdelning där infördes, förhållandena på fastighetsväsendets område blivit väsentligen förbättrade. Där expedieras allt i regel inom fyra veckor. Beträffande den domsaga, som med hänsyn till storlek och arbetsbörda är mest jämförlik med Södertörns domsaga, nämligen Askims domsaga vid Göteborg, har sedan sju år tillbaka, på grund av den där införda organisationen, all expedition i småprotokollsärenden så gott som undantagslöst skett inom fjorton dagar. På sid. 253 i ämbetsberättelsen yttrar justitieombudsmannen, att i Askims domsaga lära protokollen vara färdigställda inom tre veckor. Det förhåller sig också så, att Kungl. Maj:t föreskrivit en expeditionstid av tre veckor, men denna tid behöver på grund av den förnuftiga organisationen i domsagan inte utnyttjas, utan expeditionerna tillhandahållas, såsom jag i dag genom förfrågan hos häradshövdingen i domsagan förvissat mig om, alltjämt inom fjorton dagar. Jag vågar därför, herr talman, beteckna som rent nonsens vad som gjorts gällande såsom invändning mot framställningen om snabbe expedition.

Justitieombudsmannen slutar sin framställning med att föreslå dels inrättandet av en inskrivningsavdelning i Södertörns domsaga efter förebild av den som är genomförd i Södra Roslags domsaga, och dels hållande av tätare ting än som nu en gång var fjärde vecka. För närvarande är det ordnat så — som kanske lekmän i allmänhet inte ha någon aning om men böra observera och häpna över — att man här i en domsaga, som har tingsställe och kansli på platsen där domaren bor, sammanför rättegångsdagarna till klungor om fem dagar i ett sträck en gång i månaden, i stället för att en elementär insikt om en förnuftig arbetsfördelning borde leda till, att dessa dagar efter mönster från rådhusrätterna sloges ut, så att man fick en rättegångsdag i veckan. Det anföres som en orsak till de olidliga förhållandena i Södertörns domsaga bland annat, att under de fem rättegångsdagar i sträck, som ett ting där pågår, måste arbetet på kansliet till stor del ligga nere. Fem dagar i sträck ligger arbetet på kansliet nere på grund av de lokala förhållandena! Fem dagar tio gånger om året, alltså femtio dagar eller närmare två månader om året, som arbetet ligger nere på grund av en oförnuftig organisation av »de lokala förhållandena»! Den första åtgärden torde alltså vid sidan om inrättandet av en inskrivningsavdelning böra bli den, att man slår ut rättegångsdagarna på de olika veckorna i månaden.

Jag har haft nöjet att ur statsverkspropositionen utläsa, att justitieministern sannolikt har sin uppmärksamhet riktad på nu berörda förhållanden och kommer att vidtaga åtgärder. På sid. 29 i andra huvudtiteln, där han behandlar inskrivningsavdelningen i Södra Roslags domsaga, yttrar han nämligen:

»Emellertid vill jag hava framhållit, att frågan om inrättande av en permanent inskrivningsavdelning icke blott vid denna utan jämväl vid ytterligare en eller annan av våra största domsagor helt visst icke kan alltför länge undanskjutas.» Jag ber, herr talman, att i detta sammanhang få rikta en varm vädjan till justitieministern att inte undanskjuta den saken en dag längre än som är nödvändigt. Vi böra alltså redan till nästa års riksdag ha att förvänta framställning från justitieministern om inrättande av en dylik inskrivningsavdelning, åtminstone i Södertörns, om inte i flera domsagor.

Sedan tillåter jag mig, herr talman, att peka på ännu ett önskemål, som är icke utan ett visst samband med denna fråga. Det har här i riksdagen ett par gånger för en del år sedan varit fråga om Svea hovrätts delning. Åtskilliga skäl ha anförts för och emot. Sista gången frågan var uppe bifölls förslaget om inrättande av en norrländsk hovrätt av andra kammaren men det föll i första kammaren. Ett skäl för en dylik delning, som kanske inte i så hög grad beaktats men som jag nu skulle vilja framhålla, är att det torde vara alldeles uteslutet för en förvaltningskoloss av Svea hovrätts storlek att ha en fullt effektiv uppsikt över alla domsagorna inom sitt område. Fastän Södertörns domsaga ligger alldeles under hovrättens ögon, i samma stad där hovrätten har sin verksamhet, har det icke varit hovrätten möjligt att förebygga de missförhållanden justitieombudsmannen påtalat.

Det är alltså inte några små norrländska domsagor, vilkas intressen här blivit åsidosatta, utan det är de rättssökande i en stor tätbefolkad domsaga alldeles in på huvudstaden, som blivit lidande genom brister i domsagans organisation. Allt nog, jag tvekar inte, herr talman, att beteckna de av justitieombudsmannen påtalade missförhållandena som skandalösa.

Herr Mellén: Herr talman! Jag är icke beredd och jag saknar anledning att i detta sammanhang ingående bemöta herr Schlyter och hans yttrande. Men då herr Schlyter om den häradshövding, varom nu är i fråga, säger att han totalt saknar förmåga att organisera och leda arbetet inom sin domsaga och då herr Schlyter vidare beskyller honom för slapphet och annan oförmåga samt kallar vad han i saken anført för rent nonsens, måste jag opponera mig och protestera mot dylikt tal. Man gör ej dylika utfall mot en person, som ej är närvarande och ej kan försvara sig. Personen i fråga är dock en erkänt skicklig man. Om folkmängden i en domsaga ständigt växer och i samband därmed antalet mål och ärenden ideligen ökas, *kan* det hända, att man trots all skicklighet blir efter med arbetet. Det finns ett gott och effektivt medel mot detta och det är att icke göra eller låta domsagorna växa sig allt för stora. De böra i allmänhet behållas vid den storlek som de nu ha. Det lär bli anledning att längre fram under riksdagen återkomma härtill. I detta sammanhang har jag endast med dessa få ord velat bemöta herr Schlyters anförande.

Herr Ekman: Herr talman! Jag tror inte att det ämne, som herr Schlyter har berört, kan grundlagsenligt bli föremål för kammarens vare sig överläggningar eller beslut. Jag stöder mig på § 90 i regeringsformen. Har någon felaktighet förevarit, så kommer justitieombudsmannen eller annan vederbörande att anställa åtal, och då får den häradshövding, som är utpekad, försvara sig. Han är inte ledamot av kammaren och kan således inte här genmäla något. Det är därför grundlagen föreskriver, att sådana enskilda förhållanden eller tjänstemäns tillämpning av lag och författningar inte få bli föremål för kammarens överläggningar; och därmed hoppas jag, att denna diskussion är avslutad.

Ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.
(Forts.)

Ang. justitie-
ombudsmannens
ämbetsförvaltning.
(Forts.)

Herr Schlyter: Jag hade för säkerhets skull, innan jag i dag begärde ordet, förhört mig hos några av kammarens grundlagsexperter och förvissat mig om att det går an att vid behandlingen av justitieombudsmannens ämbetsberättelse icke blott framställa anmärkningar mot justitieombudsmannen, utan även uttrycka sitt gillande av åtgärder som justitieombudsmannen vidtagit och giva sitt stöd åt justitieombudsmannens i den för riksdagen framlagda ämbetsberättelsen refererade framställningar.

Efter härmed slutad överläggning lades det nu föredragna utlåtandet till handlingarna.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 2, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatsens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkterna 1—16.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 17.

Lades till handlingarna.

Punkterna 18—22.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till
fångvården.

Punkten 23.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte

- a) förklara, att beträffande de för fångvårdsstaten avsedda ordinarie befattningar den ändring skulle från och med den 1 juli 1931 vidtagas, att antalet yrkesmästartjänster av 2:a klass, lönegrad B 8, ökades från 26 till 29;
- b) godkänna under punkten införda stater för fångvården att tillämpas från och med budgetåret 1931/1932; samt
- c) upptaga ordinarie förslagsanslaget till fångvården med oförändrat belopp 3,925,000 kronor.

Herr Petré: Herr talman, mina herrar! Vid anmälan till statsverkspropositionen av denna punkt har herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet omnämnt, att fångvårdsstyrelsen i en i december 1930 ingiven promemoria hemställt om utverkande av medel till uppförande av en ny sjuksjukavdelning vid centralfängelset å Härlanda, men har herr justitieministern här till gjort det uttalandet, att de nuvarande sjuksjukavdelningarna vid centralfängelserna i Malmö och å Härlanda alltjämt böra tillsvidare komma till användning för rättspsykiatriska undersökningar. I anledning av detta uttalande har jag ansett mig vid detta tillfälle böra lämna herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet den upplysningen, att de avdelningar vid cen-

tralfängelserna i Malmö och å Härlanda, som benämnas sinnessjukavdelningar, ingenting annat äro än de vid dessa fängelser från början anordnade avdelningarna för kroppsligt sjuka. Det är därför inte möjligt att här vårda vilka sinnessjuka som helst. Är det fråga om en mera orolig sinnessjuk, så blir det — jag har därom fått kännedom vid besök å båda dessa fängelser — nödvändigt att överföra honom till fångcell. Avdelningen består av några sjukrum med plats för tre sängar i varje, men där finnas inga fönsterceller, avsedda för mera oroliga sjuka. Inte heller äro dessa sjukavdelningar utrustade med den personal, som är erforderlig för en sinnessjukavdelning. Det finns således inte, som man har på sinnessjukavdelningar, någon permanent nattövertäckning, ja, det finns inte ens ständig tillsyn på dagen, i det den sjukvårdskonstapel, som här är anställd, även har att tillse tillfälligt sjuka å fängelset i övrigt och därför allt emellanåt måste avlägsna sig från avdelningen för att ge medicin o. d.

Frånsett att de lokala förhållandena på dessa ursprungligen för kroppsligt sjuka avsedda avdelningar å centralfängelserna i Malmö och å Härlanda inte äro lämpade för vård av sinnessjuka och inte heller lämpade för observation av misstänkt sinnessjuk, och frånsett att härför erforderlig personal saknas, så följer med den av herr justitieministern avsedda ordningen den stora olägenheten, att läkarvården på dessa s. k. sinnessjukavdelningar inte blir ordnad på ett tillfredsställande sätt. Till belysning av detta förhållande skall jag tillåta mig att anföra några siffror ur medicinalstyrelsens rättspsykiatriska diarium för 1930. Då helt naturligt inte alla kammarens ledamöter kunna vara initierade i den nya sinnessjuklagens föreskrifter rörande rättspsykiatriska undersökningars anordning, så vill jag nämna att i 42 § av sinnessjuklagen är föreskrivet, att rättspsykiatrisk undersökning av häktad numera alltid skall äga rum på sinnessjukavdelning inom fångvården. Detta har ju visserligen i ganska stor utsträckning ägt rum under senare år, men åtskilliga rättspsykiatriska undersökningar hava dock alltså företagits, medan den häktade förvarats i vanlig fångcell ute i de olika ortsfängelserna. Detta är som sagt förbjudet i den nya sinnessjuklagen, enligt vilken alla rättspsykiatriska undersökningar av häktade skola äga rum å sinnessjukavdelning. Jag har, som jag nämnde, för att få reda på verkningarna av denna bestämmelse — verkningar om vilka vi inte få någon upplysning i herr statsrådets anförande till statsrådsprotokollet på denna punkt — gått till rättspsykiatriska diariet i medicinalstyrelsen för 1930. Jag har då funnit, att — med tillämpning av fångvårdsstyrelsens den 9 september 1930 utfärdade cirkulär rörande de rättspsykiatriska undersökningarnas fördelning på de olika sinnessjukavdelningarna allt efter platsen för de häktades förvaring — skulle 60 ägt rum å sinnessjukavdelningen vid centralfängelset på Långholmen, 40 skulle ha ägt rum på den så kallade sinnessjukavdelningen vid Härlandafängelset, 26 skulle ha ägt rum på den så kallade sinnessjukavdelningen vid centralfängelset i Malmö, 24 skulle ha ägt rum på sinnessjukavdelningen vid centralfängelset i Härnösand och 12 skulle ha ägt rum på kronohäktet i Västervik, som till största delen fungerar såsom en sinnessjukavdelning. Nu kan man emellertid räkna med, att antalet rättspsykiatriska undersökningar under detta år, sedan den nya lagen med årets ingång trätt i kraft, blir än större på grund av bestämmelserna i lagens 41 § om obligatorisk rättspsykiatrisk undersökning i vissa fall. På grund av den bestämmelse, som föreskriver, att läkare, som har att avgiva rättspsykiatriskt utlåtande, skall vara kompetent till överläkartjänst vid sinnessjukhus — vartill fordras minst tre års tjänstgöring å statens sinnessjukhus eller annat därmed jämförbart sinnessjukhus samt att hava förvärvat en omfattande erfarenhet i vården av sinnessjuka — har uppdraget att fullgöra de rättspsykiatriska undersökningarna vid Härlandafängelset givits icke åt fängelseläkaren utan åt en särskild,

Anslag till
fångvården.
(Forts.)

Anslag till
fångvården.
(Forts.)

vid fängelset fungerande sinnessjukläkare, och har därtill utsetts överläkaren vid Sankt Jörgens sjukhus å Hisingen. Denne har alltså blivit anställd som särskild sinnessjukläkare vid Härlandafängelset. Som jag nämnde, skulle han under förra året, om den nya lagen då gällt, fått 40 rättspsykiatriska undersökningar, och på grund av bestämmelserna om obligatorisk undersökning i vissa fall har man att räkna med, att det detta år blir ännu fler dylika undersökningar vid Härlandafängelset, kanske en höjning med bortåt 20 procent, alltså upp emot ett femtiotal.

Nu frågar jag mig, om det verkligen kan vara lämpligt att en sådan arbetsbörda som utförandet av rättspsykiatriska undersökningar på 40 till 50 häktade innebär — en arbetsbörda, som närmar sig det mått av arbete, vartill det behöves en heltidstjänst — skall läggas på en läkare, vilken redan förut har den maktpåliggande uppgiften att vara sjukhuschef och överläkare vid ett statens sinnessjukhus.

Vad läkarförhållandena vid centralfängelset i Malmö beträffar, äro dessa otillfredsställande från en annan synpunkt. Fängelseläkaren vid därvarande fängelse har fått i uppdrag att även fullgöra de rättspsykiatriska undersökningar, som där skola äga rum, trots att han icke tjänstgjort på sinnessjukhus längre tid än något över ett år och trots att denna hans tjänstgöring ligger nära ett och ett halvt decennium tillbaka i tiden, vadan han icke alls innehar kompetens till överläkartjänst vid sinnessjukhus. Nu är det visserligen sant, att en övergångsbestämmelse i den utfärdade kungörelsen om ändring i villkoren för behörighet till vissa civila läkaretjänster medger, att där en fängelseläkare vid kungörelsens ikraftträdande haft i uppdrag att utföra rättspsykiatriska undersökningar, må han under sin tjänstetid fortsätta därmed, så att det föreskrivna villkoret om överläkarcompetens alltså icke behöver träda i tillämpning, förrän platsen skall besättas med ny innehavare. Men det står i alla fall i dålig överensstämmelse med lagens anda att på längden låta en för uppgiften icke kompetent läkare fullgöra de rättspsykiatriska undersökningarna.

Bleve nu, såsom fångvårdsstyrelsen föreslagit, en sinnessjukpaviljong uppförd vid Härlandafängelset, borde naturligtvis dit förläggas jämväl alla de undersökningar av denna art, som nu äga rum vid centralfängelset i Malmö. Sammanlagda antalet rättspsykiatriska undersökningar vid Härlandafängelset skulle, om man lägger förra årets siffror till grund, bli 66, och med den ökning i antalet, som kan förväntas på grund av föreskriften om obligatorisk rättspsykiatrisk undersökning i vissa fall, blir antalet under innevarande år säkerligen ännu större. Det skulle alltså bli fullt upp att göra för en läkare med heltidstjänst, i all synnerhet när därtill kommer, att denne läkare även hade att sköta de sinnessjuka straffångar, vilka skulle komma att vårdas på denna sinnessjukavdelning. Hela denna fråga skulle således, som vi finna, bli löst på ett synnerligen tillfredsställande sätt, om det förslag, som av fångvårdsstyrelsen framlagts, bleve realiserat. Vi skola också betänka, att den nya sinnessjuklagen ställer vida större krav på fångvårdsstyrelsen i fråga om vård av sinnessjuka straffångar än de gamla bestämmelserna gjorde. Enligt den nya lagen får ingen sinnessjuk straffånge överföras till statens sinnessjukhus, utan alla sinnessjuka fångar skola under hela strafftiden vårdas å sinnessjukavdelning inom fångvården. Vidare är det föreskrivet, att alla fångar, beträffande vilka kan finnas anledning att misstänka, att de äro sinnessjuka eller psykiskt abnorma, skola i och för observation överföras till sinnessjukavdelning inom fångvården, på det inte, såsom tidigare i stor utsträckning förekommit, sinnessjuka fångar skola komma att vanvårdas genom att hållas kvar i fängcell.

Till sist vill jag också — då ovannämnda fördelning av rättspsykiatriska

undersökningar gäller häktade av mankon — nämna några ord om den anordning, som nu gäller i fråga om rättspsykiatriska undersökningar av kvinnliga häktade. Enligt fängvårdsstyrelsens ovannämnda cirkulär skola dessa fördelas dels på den sinnessjukavdelning, som finnes vid Växjöfängelset, en ganska tillfredsställande sinnessjukavdelning, och dels på »sinnessjukavdelningen vid centralfängelset å Långholmen». Men cirkulärets ordalag äro i denna punkt icke riktiga, ty det finns ingen sinnessjukavdelning för kvinnliga fångar vid centralfängelset å Långholmen. Sinnessjukavdelningen därstädes är avsedd endast för manliga fångar, och man kan icke hysa manliga och kvinnliga sinnessjuka på samma avdelning. De rättspsykiatriska undersökningarna av häktade kvinnliga sinnessjuka å Långholmen ha därför ägt rum *och äga alltjämt rum* å kronohäktet, som i ena ändan av en korridor har några fångceller, som användas för kvinnor. Icke ens till nedhuggning av fönsterna i dessa fångceller har det under en följande punkt upptagna för sådant ändamål avsedda anslaget blivit använt. Vid Långholmsfängelset finnas alltså för närvarande inga lokaler, som lämpa sig för vård av sinnessjuka eller för observation av för sinnessjukdom misstänkta fångar. Vid kronohäktet å Långholmen krävas därför en del anordningar, om häktade av kvinnkon där lämpligen skola kunna undergå rättspsykiatrisk undersökning. Sålunda böra ett par fångceller få fönster av vanlig höjd och sammanslås till ett litet sjukrum och ytterligare böra fönsterna i ett par celler nedhuggas, så att man erhåller fönsterceller för förvaring av mera oroliga kvinnliga fångar. Sådana anordningar äro emellertid ännu icke därstädes vidtagna, och så länge detta ej skett, brytes det alltjämt mot gällande lag.

Herr talman! Jag skall icke framställa något yrkande, men jag har ansett mig vid detta tillfälle böra göra dessa påpekanden, och jag kan försäkra, att jag också i fortsättningen kommer att med uppmärksamhet följa utvecklingen av denna fråga.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt.

Punkterna 24—35.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 36.

Lades till handlingarna.

Punkten 37.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 38.

Lades till handlingarna.

Punkten 39.

I denna punkt hade utskottet hemställt, att samtliga de ordinarie anslag under andra huvudtiteln, vilka icke förut blivit särskilt omförmälda, måtte i riksstaten för budgetåret 1931/1932 uppföras med oförändrade belopp.

Herr Björck, Wilhelm: Till denna punkt, herr talman, som ju formellt omspänner större delen av huvudtitelns anslag, skall jag be att få anknyta några reflexioner, som närmast hänföra sig till den punkt, som upptager an-

*Anslag till
fängvården.
(Forts.)*

*Ang.
regerings-
rättens orga-
nisation och
arbetssätt.*

Ang.
regerings-
rättens orga-
nisation och
arbetssätt.
(Forts.)

slaget till regeringsrätten. De av kammarens ledamöter, vilka 1928 sysselsatte sig med spörsmålet om regeringsrättens organisation, erinra sig för visso, att det den gången gällde en av Kungl. Maj:t föreslagen utökning av antalet ledamöter i denna domstol från 7 till 9. Riksdagen nöjde sig dock icke härmed, utan utvidgade domstolens ledamotsantal till 11. Man begränsade emellertid tiden, under vilken regeringsrätten sålunda skulle arbeta med utökat ledamotsantal, till utgången av år 1931. Det höjdes varnande stämmor den gången mot det steg, som av det sammansatta utskottet förordades, men förgäves. Nu bekräftas på det mest flagranta sätt de farhågor, som då av spridda röster uttalades.

Till en början konstaterar man med beklagande, att någon minskning av antalet ledamöter i regeringsrätten icke kan med säkerhet från Kungl. Maj:ts sida ställas i utsikt under första halvåret 1932. Medel skola alltså beviljas för de 11 ledamöterna under ytterligare ett halvår utöver vad som 1928 förutsattes. Vi sitta alltså alltjämt där med 11 regeringsråd. Det ginge väl an, om man kunde skönja slutet, men det uppges från håll, där man inte kan misstänkas ge oriktiga upplysningar, att balansen ännu inte har avverkats, i varje fall inte på långa vägar avverkats i den takt, som beräknades 1928. Man kan alltså tämligen säkert fastslå, att kalkylerna kommit på skam, att optimistererna från 1928 fått orätt och de klenrogn återigen fått rätt. Jag tror att det är önskvärt, att detta fastslås till den kraft och verkan, som det kan ha. Kanske kan också en och annan därigenom bringas att reflektera över, om verkligen den iscensättning, som här skett — den iscensättningen har ju den nuvarande Kungl. Maj:t intet ansvar för, det vill jag i detta sammanhang betona, så att mitt inlägg har inte karaktären av något klander mot den nuvarande Kungl. Maj:t — var lycklig eller ens lojal. För egen del tillät jag mig, såsom kanske en eller annan erinrar sig, att för tre år sedan höja en tvivlande stämma, huruvida det sammansatta utskottets förslag verkligen var så välbetänt, och jag bekände, att jag hellre skulle ha anslutit mig till Kungl. Maj:ts förslag. Jag berörde vid det tillfället också alldeles särskilt en grundläggande sida i organisationen, och det skulle inte förvåna, om tvivlarna från 1928 också på den punkten skola få se sina farhågor beträffande de egentliga *orsakerna* till att arbetstakten i regeringsrätten inte motsvarar förväntningarna besannas. Jag syftar här på den såväl vid detta arbete som vid allt annat viktiga omständigheten, huruvida verkligen ledningen så rationaliserats som man skulle önska, och jag vill ännu en gång i dag understryka min uppfattning att organisationen inte är den riktiga. Visserligen vet jag, att ju större juridisk lärdom man har, ju större respekt har man för ancienniteten, — men jag förstår uppriktigt sagt inte, varför vid en sådan domstol nödvändigtvis den äldste, vilken ju ofta är den minst arbetsföre, skall dirigera arbetstakten. Det är för mig en gåta, att detta skall vara absolut nödvändigt. Och då vi nu ha den stora förmånen att som chef för justitiedepartementet äga icke blott en energisk utan också en såsom jurist ovanligt fördomsfri man, skulle jag vilja ifrågasätta, om inte situationen kan inbjuda till att beträda *experimentets* väg. Varför inte låta ledningen cirkulera mellan ledamöterna och på så sätt utröna, under vilken ledning det bästa resultatet kvantitativt och kvalitativt uppnås? Det skulle kunna hända, att utgången av ett sådant experiment skall verifiera det gamla ordet, att de yttersta varda de främsta och de främsta de yttersta.

Så är det en annan sak, som jag i detta sammanhang måste finna verkligt anmärkningsvärd. Vad jag här säger har inte någon udd mot den nuvarande Kungl. Maj:t. De underlåtenhetssynder, som begåtts, ligga längre tillbaka i tiden och hänföra sig till den föregående regimen. År 1928 gjordes en framställning från riksdagen om utredning rörande annat arbetssätt och annan orga-

nisation för regeringsrätten. Riksdagen yttrade sålunda att »en ändring av reglerna för regeringsrättens domförhet därhän, att regeringsrätten i allmänhet bleve domför med ett mindre antal ledamöter än vad för närvarande är fallet borde» — — — »kunna genomföras utan risk för rättssäkerheten på detta område.» — — — »Ät regeringsrättens arbete hade särskilt vad de smärre och enklare målen beträffar» — — — »förlänats en tyngd, som knappast syntes vara till fromma för ernående av ett snabbt och effektivt arbetsresultat.» — — — »Det synes», yttrar det sammansatta utskott, som hade att behandla frågan, »utskottet vidare kunna sättas i fråga, huruvida icke, därest regeringsrätten organiseras i närmare anslutning till Kungl. Maj:ts kansli, en avsevärd förenkling skulle vara möjlig beträffande såväl föredragningen inom regeringsrätten som själva regeringsrättens arbetssätt», och så föreslog utskottet och godtog riksdagen en skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan »det Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en allsidig utredning» — jag kursiverar ordet *allsidig* — »rörande regeringsrättens organisation och arbetssätt, vilken utredning bör föreligga i så god tid, att de förslag i ämnet, vartill utredningen må giva anledning, kunna föreläggas senast 1931 års riksdag». Jag har redan inskräpvt ordet »allsidig», och understryker vidare, att riksdagen fäste största vikt vid att utredningen gjordes *snabbt*. Hur har då förfarits med denna utredning? Såvitt man kan utläsa ur statsverkspropositionen, fick denna riksdagsskrivelse ligga hos Kungl. Maj:t — jag förutsätter, att framställningen i statsverkspropositionen därvidlag är fullständig — till den 17 september 1929, alltså i *16 månader*. Efter förloppet av dessa 16 månader var Kungl. Maj:t äntligen färdig med att skicka denna av riksdagen avlätna skrivelse om en allsidig utredning på remiss till regeringsrätten, och hos regeringsrätten låg den sedan till den 11 november 1930, alltså *14 månader*. Det är således 30 månader, som här förgått, utan att någon utredning, såvitt jag känner, har åstadkommits, som kan göra skäl för det av riksdagen uppställda kravet på allsidighet! Ty, herr talman, en utredning, som göres av det ämbetsverk, som skall reformeras, kan omöjligen betecknas som allsidig, och jag tror, att det inte strider mot den terminologi, som användes i detta hus, att rubricera en slik utredning såsom varande raka motsatsen till allsidig. Man har för visso all anledning att hysa tvivelsmål om en reformation kan komma inifrån i detta fall, och jag gör det så mycket mera som jag sett att det hela utmynnat i, att regeringsrätten fortfarande skulle ha utökat ledamotantal utöver det tidigare normala. Huruvida någon omläggning för övrigt föreslås, känner jag inte.

Nu har emellertid från statsrådets och Kungl. Maj:ts sida ställts i utsikt en proposition, till denna riksdag i den föreliggande frågan, och det är med anledning av detta meddelande, som jag ansett mig böra taga till orda för att till Kungl. Maj:t och justitiedepartementets nuvarande chef rikta en vördsam hemställan, om det inte vore skäl att i stället för att gå fram med ett förslag, som väl i alla fall i det väsentliga måste följa den enda utredning som föreligger — om det inte, säger jag, i denna situation, vore en fördelaktigare utväg att omsider tillgodose allsidigheten och se till att man får fram ett förslag, som bättre täcker innebörden i 1928 års skrivelse än det förslag gör, som åtminstone att döma av tidningsreferaten är den enda *ensidiga* utredning, som ävägabragts i den nu förevarande frågan.

Herr talman, jag har givetvis intet yrkande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Ang.
regerings-
rättens orga-
nisation och
arbetssätt.
(Forts.)

Anslag till
elektrifiering
av banan
Järna—
Norrköping—
Malmö m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till elektrifiering av banan Järna—Norrköping—Malmö m. fl. linjer jämte i ämnet väckta motioner.

I den till riksdagen den 3 januari 1931 avlåtna propositionen (nr 1), angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1931/1932 hade Kungl. Maj:t i avseende å statens järnvägar föreslagit riksdagen att till elektrifiering av banan Järna—Norrköping—Malmö m. fl. linjer för budgetåret 1931/1932 anvisa ett reservationsanslag av 23,000,000 kronor.

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 40, av herr K. Gustafsson och den andra inom andra kammaren, nr 57, av herr C. O. Johanson i Huskvarna, hemställts, att riksdagen ville, i samband med beviljande av det av Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition begärda anslaget till elektrifiering av banan Järna—Norrköping—Malmö m. fl., med däri ingående bansträckan Falköping—Nässjö, hemställa till Kungl. Maj:t om utredning och förslag till sådana åtgärder, att gods- och persontrafiken från och till Huskvarna med omnejd komme att vid Huskvarna direkt anknyta till statens järnvägar.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

a) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, måtte till elektrifiering av banan Järna—Norrköping—Malmö m. fl. linjer för budgetåret 1931/1932 anvisa ett reservationsanslag av 23,000,000 kronor;

b) att de av herrar K. Gustafsson och Johanson i Huskvarna i ämnet väckta motionerna I: 40 och II: 57 ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Beträffande utskottets motivering hade reservation anmälts av, utom annan, herr Rosén, som likväl ej antytt sin åsikt.

Herr Rosén: Herr talman! Beträffande statsutskottets hemställan i denna stora fråga, som ju gäller ett belopp på 70 miljoner kronor, rådde vid behandlingen i utskottet i sak inga delade meningar. Däremot fanns det många meningar beträffande motiveringen. Det förelåg vid ärendets avgörande inte mindre än fem olika yrkanden. Jag tror inte, att det var någon entusiasm på något håll, utom möjligen på ett, för den motivering, som blev utskottets. Enligt min mening är det nämligen inte lämpligt att utskottet och kanske än mindre riksdagen ikläder sig någon som helst borgen för bärkraften hos de kalkyler och beräkningar, vilka ligga till grund för förslaget.

På sid. 6 har utskottet gett sig in på vissa funderingar om kolpriserna, och det sias beträffande framtiden. Kolpriset är för lågt nu, sägs det, det är nu 15 kronor, men ett sådant pris kan inte stå sig, man bör räkna med 20 kronor, och så vidare. Jag tror, att det är mycket olämpligt att spå i det avseendet. Till stöd för denna min uppfattning skall jag nämna ett par ord om hur det tillgick 1920, då riksdagen fattade beslut om elektrifiering av stambanan till Göteborg. Då var kolpriset inte 15 kronor, utan 150 kronor. Till grund för beräkningarna låg ett pris av 60 kronor. Utskottet var då mycket försiktigt och skrev ingenting om de blivande priserna på kol, men i denna kammare hade talesmannen för utskottet vissa yttranden om den saken. Han framhöll, att man nog kunde beträffande framtiden anse, att 50 kronor bleve det normala kolpriset, men den perioden, då det inträffar, ligger mycket långt borta, påstod han. 1923 kom frågan igen, ty arbetet hade inte igångsatts. Då var priset inte 150 kronor, inte 60 kronor och inte 50 kronor, utan 24 å 26 kronor! Man

bör sålunda inte göra några uttalanden i sådana här frågor, det borde i detta fall erfarenheten kunna visa.

Utskottet uppger vidare med stöd av järnvägsstyrelsens kalkyler, att den årliga vinsten av elektrifieringen torde bli en och en halv miljon. Järnvägsstyrelsen antyder dessutom, att till detta belopp kan läggas en vinst på en miljon i beräknad trafikökning, men järnvägsstyrelsen är försiktig nog att inte lägga denna miljon till den förut beräknade vinsten. Statsutskottet går emellertid på och säger, att den direkta årliga vinsten av elektrifieringen skulle överstiga 2 miljoner kronor. Vad järnvägsstyrelsen fört inom linjen, lägger statsutskottet till den beräknade vinsten.

Sedan komma en del funderingar från statsutskottet om ränteläget, om gynnsamma konjunkturer, om inköp av lokomotiv och övrig elektrisk utrustning. Beställningarna äro ju redan gjorda, preliminärt nämligen, och jag vet därför inte, varför man skall skriva om detta i motiveringen. Sedan talas det om att elektrifieringen kommer att bereda vissa svenska verkstäder tillgång till arbete och ökade arbetstillfällen av olika slag i övrigt, och så summeras det ihop: man har kommit till den uppfattningen, att det finns skäl för arbetet. Och så kommer man tillbaka till arbetslösheten igen.

Jag tycker, att hela detta resonemang är onödigt, och att klokheden bjuder, att man inte fördjupar sig i funderingar i ena eller andra avseendet. Så mycket större skäl föreligger härför, som hela utlåtandet inte bara i år utan även i fjol, då frågan var uppe och praktiskt taget avgjordes, baseras på de fördelar, som kunnat uppletas och åberopas, men det framhålles inte en enda olägenhet. Man skall väl inte vara alldeles blind för att ändå olägenheter finnas. Jag har ingenting emot saken, men jag tycker, att det i utredningen bort framhållas de olika skäl, som kunna finnas både för och emot. Det är ju klart, att detta arbetes igångsättande lindrar arbetslösheten under den tid, som arbetena pågå, men varför skulle man inte också kunna säga, att det för framtiden ökar arbetslösheten? Det är nämligen så, att hela anläggningen baseras på, att 600 personer, som nu äro anställda, skola dragas in successivt, i den mån de avgå, och dessutom blir det minskat arbete för den extra personalen. Det är alltså en viss nyrekrytering, som inte kommer att äga rum. För framtiden blir det ökad arbetslöshet — men i utlåtandet antydes ingenting om den saken. Det är mycket bra, att bränsleimporten minskas, men det kan ha sina olägenheter. Vi ha redan sett antydningar till att i samma mån som bränsleimporten minskas, kan det också hända, att vår export i någon mån kommer att minskas.

Det borde inte alldeles fördöljas, att det blir en hel del enskilda personer, även järnvägsmän, som komma att gå från gård och grund till följd av sviterna av detta företag. Sådana, som byggt sina stugor i förhoppning att järnvägspersonalen skulle komma att behövas även för framtiden i samma utsträckning som nu vid vissa stationer, bli kanske ruinerade. Det blir vissa kommuner, som komma att bli lidande, men ingenting av allt detta har berörts. Man bara staplar upp en massa fördelar. Det finns visst många fördelar, och de förnekas inte av mig. Driftssäkerheten är jag dock icke alldeles övertygad om blir så stor. Vi ha ju redan sett, att det har förekommit osäkerhet i det avseendet. Det går ju bra, det blir inte så stora förseningar, så länge vi ha ånglokomotiven kvar som reserv att sätta in som hjälp för tillfället och så länge det finns folk, som förstår sig på att sköta dem, men det kommer kanske en tid, då detta inte är fallet.

Jag anser, att det är alldeles onödigt, att statsutskottet och riksdagen nu borga för dessa kalkyler. Det kan vara nog skrivet vad som skrevs i fjol, och jag tycker, att man inte behöver säga någonting i år mer än i högst allmänna ordalag. Det är därför, herr talman, jag tillåter mig föreslå vissa förändringar i motiveringen.

*Anslag till
elektrifiering
av banan
Järna—
Norrköping—
Malmö m. m.
(Forts.)*

Anslag till
elektrifiering
av banan
Järna—
Norrköping—
Malmö m. m.
(Forts.)

Jag föreslår, att vad statsutskottet har sagt på sid. 5 nederst står kvar oförändrat till och med tredje raden på sid. 6, där det slutar med: »minskat beroende av utländskt lokomotivbränsle och i stället en motsvarande ökad användning av vår inhemska vattenkraft». Det är ganska mycket sagt redan dithills. Sedan skulle hela sidan ned strykas ända till sista stycket, där det skulle lyda: »Vid den prövning utskottet ägnat ärendet har utskottet alltså kommit till den uppfattningen, att goda skäl föreligga för en utsträckning av statsbaneelektrifieringen till linjen Järna—Malmö jämte övriga i planen ingående järnvägssträckor.» Så strykas några rader till, och det kommer att heta: »Utskottet får därför tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag.» Sista stycket skulle kvarstå oförändrat.

Jag hemställer, herr talman, om bifall härtill.

Herr Gustafsson, Karl: Herr talman! Jag har vågat mig komma med en motion i anledning av denna fråga. Det är ju så, att jag för min del är tacksam för att elektrifieringsfrågan kommit så långt fram, som den har, så att södra stambanan i dess helhet och förbindelseleden Nässjö—Falköping blir elektrifierad. Denna motion vidrör endast en liten detalj å den sistnämnda bandelen, nämligen frågan om hur en anknytning skulle kunna komma till stånd vid Huskvarna stad med stambanan, och har jag ansett, att det vore lämplig tid att nu, medan elektrifieringsarbetet pågår, en undersökning i nämnda hänseende kunde komma till stånd, så att den ifrågavarande anknytningen kunde lämpligare avpassas efter förhållandena, än om elektrifieringen färdigbyggdes och man tänkte, att en anknytning eller en utökning med en station senare skulle komma till stånd. Jag har, herr talman, inte stora förhoppningar om att detta nu skall kunna förverkligas, då utskottet inte har kunnat göra något åt det, och jag vet inte, vad jag skall säga om den av utskottet uttalade förmodan, att det förhåller sig på det sättet, att järnvägsmyndigheternas uppmärksamhet är riktad på denna sak. Redan någon gång år 1917 eller 1918 beviljades en summa, som var avsedd för en liten anhaltstation just vid Huskvarna, och litet senare en summa, som skulle avse att skapa dubbelspår, så att tågen även skulle kunna mötas där. Jag tror i anledning härav, att det i viss mån så måtte vara, men om denna utredning sträcker sig djupare, därom vågar jag inte uttala någon särskild förhoppning.

Jag ber endast att få uttrycka den förmodan, att om så är, vilket jag dock hoppas, detta måtte leda till att en verklig utredning i detta ärende kommer till stånd och att inte det fatala förhållande, som nu har existerat under hela den tid, banan har varit i bruk ända sedan 1864, måtte fortsätta, nämligen att statens järnvägar gå ett sådant samhälle förbi som Huskvarna. Det är dock i alla fall inte en så liten plats, där sysselsätas över 2,000 arbetare, och samhället har ju ganska stora frakter, som delvis kunde bidraga till att göra den utgift, jag här skulle önska, ekonomiskt lönande. Jag ansåg därför, att det inte skulle ha blivit någon ekonomisk förlust för staten att gå med på mitt förslag, utan att detta tvärtom, om det kommit till utförande, kunnat bidraga till att öka statens inkomster.

Med dessa få ord, herr talman, ber jag att få understryka vad utskottet har sagt, och jag hoppas, att denna utredning må komma till stånd så fort som möjligt och att statens järnvägars myndigheter så snart som möjligt måtte göra någonting härvidlag.

Herr Lindblad: Herr talman! Naturligtvis kan det skrivas motiveringar på många olika sätt, men det har förefallit mig som om man vid en så stor frågas avgörande borde framlägga några siffror, varpå man bygger det förslag, som

lägges fram. Dessa siffror äro visserligen bara resultatet av sannolikhetsberäkningar, men i alla händelser ha vi ansett, att de borde medfölja för att det inte skulle vara ett blott och bart tillstyrkande av ett förslag av denna art.

Utskottet har ju befriat sig från ansvar för siffrorna, och själva järnvägsstyrelsen lär väl inte ens en gång vilja taga ansvaret för siffrornas riktighet. Det är ju sannolikhetsberäkningar. Utskottet har på sid. 6 sagt, efter det att siffrorna ha uppräknats: »Dessa förhandskalkyler kunna visserligen te sig mer eller mindre ovissa.» Därmed har utskottet enligt min mening ingalunda påtagit sig något ansvar för att elektrifieringen skall komma att inbringa vad sannolikhetsberäkningarna ge vid handen, men det vill förefalla mig, som om järnvägsstyrelsen inte hade räknat i luften, när den gjort upp sina kalkyler. Det är ju ändå så, att kolpriset väl knappast kan förbli så lågt, som det för närvarande är. Såsom framgår av utskottets utlåtande, har järnvägsstyrelsen kunnat köpa polska kol till 15 kronor per ton. Men är det möjligt, är det tänkbart, att man i en framtid även skall kunna få kol för 15 kronor per ton? Samma kol, som järnvägsstyrelsen här får för 15 kronor per ton, kostar i länder liggande närmare produktionslandet åtskilligt mera: i Schweiz t. ex. 25 kronor per ton. Att de polska gruvorna vilja försöka komma in på svensk marknad är naturligt, och att de därför också pressat priset så, att det väl inte ens kan täcka produktionskostnaderna, synes uppenbart.

Sedan kommer den andra sannolikhetsberäkningen, den rörande trafikstegringen. Denna beräkning är byggd på erfarenheter från elektrifieringen av banan Göteborg—Stockholm. Där har en trafikstegring ägt rum, sedan elektrifieringen tillkom, vilken har gjort det möjligt för järnvägsstyrelsen att göra upp förhandskalkyler rörande resultatet av en elektrifiering av sträckan Stockholm—Malmö. Jag tror, att dessa siffror, som sålunda ha byggts på en viss erfarenhet, i stort sett komma att stå sig. Men det kan ju hända, att resultatet blir något bättre eller sämre än vad man här tänkt sig — utskottet har som sagt icke velat påtaga sig ansvaret därför. Det har funnits så många andra skäl, som gjort, att utskottet har beslutat sig för att ge sin anslutning till järnvägsstyrelsens förslag. De rent nationalekonomiska synpunkterna äro här tämligen avgörande.

Att järnvägsstyrelsen sedan talat om konjunkturläget och möjligheten att just nu för ringa pris förvärva material o. s. v., kan väl inte anses innebära något, som inte utskottet kan stå för. Det är ju ett faktum, som man inte behöver diskutera, ty de preliminära avtalen äro redan uppgjorda, och priserna ha visat sig vara synnerligen låga för det material, som nu behöver användas för elektrifieringen.

Jag tycker således, att det föreligger ingen som helst anledning för kammaren att vidtaga någon ändring i denna motivering, där man endast har tagit med några siffror, lämnade av det verk, som uppgjort själva planen, då ju detta verk tydligen räknat ganska noggrant för att inte komma i den situationen, att förhållandena efteråt visa sig vara sådana, att siffrorna inte hålla något så när streck.

Därför kan jag inte se, att den förändring, som herr Rosén vill ha i motiveringen, innebär någon fördel. Det fanns ju också andra inom utskottet, som uttalade sig för ändringar i motiveringen, men ingen kom fram med något verkligt förslag, som kunde tilltala statsutskottet — och slutligen ansåg utskottet, att det inte förelåg någon som helst anledning att ändra på den motivering, som framlagts. Den innehåller recita av järnvägsstyrelsens framställningar, och därutöver föreligger ingenting, som behöver föranleda kammaren att frånga den motivering, som här föreslagits.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan även i fråga om motiveringen.

*Anslag till
elektrifiering
av banan
Järna—
Norrköping—
Malmö m. m.
(Forts.)*

Anslag till
elektrifiering
av banan
Järna—
Norrköping—
Malmö m. m.
(Forts.)

Herr **Ekman**: Herr talman! Jag skall be att få instämma i vad herr Gustafsson yttrade om behovet av att Huskvarna direkt anknytes till statens järnvägar.

Nu går järnvägen förbi, och man har ingen möjlighet att lasta gods i Huskvarna. Det årliga försäljningsvärdet av vad som där tillverkas läser uppgå till 17,000,000 kronor. Det är väl enastående, att en sådan industri icke skall ha bekväm förbindelse med statens järnvägar. Det måste ju för själva järnvägen också medföra förlust. Nu är det så, att en mycket stor del av tillverkningen fraktas på bilar ända till Göteborg, där den lastas på båt. Det kan väl inte vara riktig politik av järnvägen att på det sättet läge inte göra något frakter, som kunde påräknas från Huskvarna. Dessutom tillkommer ju, att alla socknarna runt omkring Huskvarna icke heller ha någon förbindelse med statsbanan, ehuru de väl behöva en sådan.

Nu har utskottet visserligen sagt, att detta spörsmål är föremål för vederbörande järnvägsmyndigheters uppmärksamhet. På vad sätt de uppmärksammar detta vet jag inte. Utskottet tillägger, att utskottet inte vill påyrka någon särskild utredning i ämnet. Jag kan i frågans nuvarande läge inte göra något yrkande emot utskottet, men jag skall liksom herr Gustafsson be att särskilt få understryka nödvändigheten av att järnvägsstyrelsen tar upp denna fråga till allvarligt övervägande i samband med den omläggning av järnvägen, som nu skall ske; ty om det inte sker nu, kommer det väl inte att ske på mycket lång tid.

Herr **Rosén**: Herr Lindblad nämnde nyss, att järnvägsstyrelsen inte vill taga ansvaret för beräkningarna. Det är ju möjligt. Men ännu mindre skäl föreligger väl då för riksdagen att taga detta ansvar. Utskottet anför, åberopar herr Lindblad, att beräkningarna äro mer eller mindre ovissa. Och det är ju sant. Men nog är det väl svagt att bygga på detta. Varför skall man då ha kvar de där siffrorna? Riksdagen kan ju knappast ha något skäl, som herr Lindblad nu upprepade, att säga, att vi betala det importerade bränslet alldeles för lågt. Det är åtminstone inte affärsmässigt av oss att uttala detta och skriva det i våra handlingar. Det är tillräckligt mycket sagt, om kammaren skulle antaga mitt förslag. Då kommer det nämligen att heta bland annat: »De framkomna resultaten få anses bekräfta redan tidigare hysta förhoppningar, att järnvägslektrifieringens utsträckning även till nu avsedda statsbanelinjer skall ställa sig såväl drifttekniskt som ekonomiskt tillfredsställande.» Vidare kommer det att heta: »Grundade förhoppningar lära dock kunna hysas om en tillfredsställande avkastning å detta kapital, vartill kommer den ur nationalekonomisk synpunkt synnerligen påtagliga fördelen av ett minskat beroende av utländskt lokomotivbränsle» o. s. v. Jag anser, att det är tillräckligt mycket sagt, utan att man skall försöka styrka det med siffror, som man själv betecknar som ovissa.

Herr **Kvarnzelius**: Herr talman! Det kan ju hända, att det inte var nödvändigt, att jag begärde ordet i denna fråga, och det kan ju även hända, att vad jag har att säga inte kommer att inverka på kammarens hållning i frågan. Emellertid vill jag meddela, att fastän herr Rosén yttrade ungefär detsamma i utskottet som här i kammaren i dag, så stannade utskottet i alla fall för den motiveringen, som nu föreligger. Vid det tillfället förelåg ju ifrån herr Roséns sida inte något som helst förslag till ändring av motiveringen, han inskränkte sig till allmän kritik av den motivering, som förelåg.

Sedermera kom en annan av utskottets ledamöter, general Hammarskjöld, och yrkade på strykning av en viss passus. Sedan kom en tredje och medde-

lade, att i händelse det skulle strykas, som general Hammarskjöld föreslagit, så förde det med sig, att ytterligare en sats måste strykas. Då blev det till slut så, att utskottet tyckte, att vad som här var sagt inte var farligt, och när det gäller ett så pass stort företag som den elektrifiering, som det här är fråga om, så ansåg man, att det är väl inte för mycket begärt, att även riksdagen i någon mån delar ansvaret för vad som nu här kommer att beslutas. Det bör sålunda inte bara bli järnvägsstyrelsen och Kungl. Maj:t, som skola bära ansvaret här för, utan i det avgörande ögonblicket är det väl riksdagens skyldighet att för sin del antingen säga: vi anse, att det inte är bra, eller också, i försiktiga ordalag visserligen, ge sitt erkännande åt att så vitt man kan bedöma är en tillfredsställande motivering lämnad för det framlagda förslaget.

Jag ber i detta sammanhang att få meddela — jag gör det med anledning av en notis, som gått igenom tidningspressen, där det stod, att man hade beställt materiel för 3,500,000 kronor — att i verkligheten är det 37,000,000 kronor, som det föreligger preliminära avtal om beträffande leverans ifrån fabriker till detta elektrifieringsföretag. Det är sålunda ur den synpunkten ett mycket värdefullt företag, det här är fråga om. Det är ett tillskott av arbete, som de svenska fabrikerierna få genom det förslag, som nu föreligger till riksdagens avgörande.

Såsom frågan nu ligger, har jag för min del ingen anledning att frånträda det förslag till motivering, som det tidigare här yrkats bifall till av herr Lindblad, utan instämmer i hans yrkande.

Herr Lindblad: Herr talman! Därest en förändring av motiveringen skulle beslutas av kammaren, följer därav, att det inte blir någon motivering alls, därför att andra kammaren redan beslutat taga den motivering, som utskottet föreslagit.

Herr Rosén: Andra kammaren har tagit utskottets motivering oförändrad, men om första kammaren skulle bifalla mitt förslag, kommer i riksdagens skrivelse att kvarstå vad första kammaren beslutar.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att, utom i fråga om motiveringen, till vilken han ville återkomma efteråt, hade i avseende å det nu föredragna utlåtandet endast yrkats att vad utskottet hemställt skulle bifallas.

På gjord proposition bifölls utskottets hemställan.

Vidkommande motiveringen, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets uttalanden skulle godkännas, dels ock, av herr Rosén, att utskottets uttalanden skulle godkännas med följande ändringar, nämligen dels att den del därav, som å sid. 6 rad 3 uppfifrån i det tryckta utlåtandet började med orden »De årliga besparingarna» och slutade med »rationell organisation av arbetet», utelämnades samt dels att det därpå följande stycket avfattades sålunda: »Vid den prövning utskottet ägnat ärendet har utskottet alltså kommit till den uppfattningen, att goda skäl föreligga för en utsträckning av statsbaneelektrifieringen till linjen Järna—Malmö jämte övriga i planen ingående järnvägssträckor. Utskottet får därför tillstyrka Kungl. Maj:ts förvarande förslag.»

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande av utskottets uttalanden vara med övervägande ja besvarad.

Anslag till
elektrifiering
av banan
Järna—
Norrköping—
Malmö m. m.
(Forts.)

Herr Rosén begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som i avseende å motiveringen i statsutskottets utlåtande nr 17 godkänner utskottets uttalanden, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännas utskottets uttalanden med de av herr Rosén under överläggningen föreslagna ändringarna.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 20, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till elektrifiering av banan Järna—Norrköping—Malmö m. fl. linjer.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 4, 5, 14, 33, 36—38, 57 och 62—65 blevo desamma på begäran bordlagda.

Anmälades och bordlades

bevillningsuskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 113) om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror; och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 27 april 1923 angående rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift;

första lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 76 och 77 §§ lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inredande av vissa lägenheter m. m. i veterinärhögskolans lokaler;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till upprensning av avloppskanalerna till Mästermyr i Gotlands län;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ön Kalven eller kronolägenheten Kalven nr 1 i Öckerö socken av Göteborgs och Bohus län;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kronoegendom m. m.; och

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 14 juni 1928 (nr 196) om galtbesiktnings-tvång.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.32 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 6 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4.30 e. m.

Herr statsrådet *Gyllenswärd* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 58, angående efterskänkande i vissa fall av kronans rätt till danaarv;

nr 59, angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv;

nr 60, angående försäljning av vissa delar av tullverket tillhöriga hemmanet Funäsdalen nr 31 i Tännäs socken av Jämtlands län;

nr 61, angående försäljning av allmänna arvsfonden tillfallna fastigheten nr 3 och 4 i kvarteret Vildmannen med adressnummer 18 vid Norrlandsgatan i Stockholm; samt

nr 66, angående förändring i avseende å löneställning och antal m. m. beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Justerades protokollen för den 31 nästlidne januari och den 1 innevarande månad.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 4, angående anstånd för lottköpare från Näs kungsgård i Kopparbergs län med erläggande av oguldna räntor och amorteringar å köpeskilling; samt

nr 5, angående vissa åtgärder till beteskulturens främjande.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 14, angående godkännande av en i Genève den 2 oktober 1930 dagtecknad konvention om finansiell hjälp m. m., hänvisades propositionen, i vad den avsåg visst bemyndigande för riksgäldskontoret, till statsutskottet och i övrigt till konstitutionsutskottet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 33, angående ytterligare lån för anordnande av ett skyddshem för flickor m. m.; och

nr 36, angående beredande av en tredje emeritilön åt biskopar.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 37, med förslag till lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1927 (nr 115) om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöande å innehavare av prästerlig emeritilön.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 38, angående vissa ändringsarbeten vid serafimerlasarettet.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 57, angående vissa anslag från allmänna indragningsstaten m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 62, angående tullfri införsel av två telefonkablar.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 63, angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 64, angående upprättande av ett institut för högspänningsforskning, hänvisades propositionen, i vad den avsåg pensions- och indragningsstaterna, till bankoutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 65, angående åtgärder till höjande av det mindre jordbruket och befrämjande av gödselvärdet.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets betänkanden nr 1 och 2, första lagutskottets utlåtande nr 3 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 4—9.

Föredrogs och bordlades på begäran Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 58—61 och 66.

Anmälles och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckt motion om förbud för landsting att taga befattning med frågor om rikets försvar; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 17 § i lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus; och

nr 2, i anledning av väckt motion om vissa ändringar i värnpliktslagen.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.39 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.
